Uradni list
Evropske unije

SL
Serija C

C/2025/1798

4.4.2025

P10_TA(2024)0039

Gensko spremenjeni bombaž COT102

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 26. novembra 2024 o Izvedbenem sklepu Komisije (EU) 2024/2627 o odobritvi dajanja na trg proizvodov, ki vsebujejo gensko spremenjeni bombaž COT102, so iz njega sestavljeni ali proizvedeni, v skladu z Uredbo (ES) št. 1829/2003 Evropskega parlamenta in Sveta (2024/2835(RSP))

(C/2025/1798)

Evropski parlament,

— ob upoštevanju Izvedbenega sklepa Komisije (EU) 2024/2627 o odobritvi dajanja na trg proizvodov, ki vsebujejo gensko spremenjeni bombaž COT102, so iz njega sestavljeni ali proizvedeni, v skladu z Uredbo (ES) št. 1829/2003 Evropskega parlamenta in Sveta ([1]),

— ob upoštevanju Uredbe (ES) št. 1829/2003 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. septembra 2003 o gensko spremenjenih živilih in krmi ([2]) ter zlasti člena 7(3) in člena 19(3) Uredbe,

— ob upoštevanju glasovanja Stalnega odbora za rastline, živali, hrano in krmo iz člena 35 Uredbe (ES) št. 1829/2003, ki je potekalo 8. julija 2024 in na podlagi katerega mnenje ni bilo podano, ter glasovanja v odboru za pritožbe 3. septembra 2024, na podlagi katerega mnenje prav tako ni bilo podano,

— ob upoštevanju člena 11 Uredbe (EU) št. 182/2011 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 16. februarja 2011 o določitvi splošnih pravil in načel, na podlagi katerih države članice nadzirajo izvajanje izvedbenih pooblastil Komisije ([3]),

— ob upoštevanju mnenja, ki ga je Evropska agencija za varnost hrane (EFSA) sprejela 10. maja 2023 in objavila 26. junija 2023 ([4]),

— ob upoštevanju svojih preteklih resolucij, s katerimi je nasprotoval odobritvi gensko spremenjenih organizmov (v nadaljnjem besedilu: GSO) ([5]),

— ob upoštevanju člena 115(2) in (3) Poslovnika,

— ob upoštevanju predloga resolucije Odbora za okolje, javno zdravje in varnost hrane,

A. ker je družba Syngenta Crop Protection NV/SA s sedežem v Belgiji 31. marca 2017 v imenu družbe Syngenta Crop Protection AG s sedežem v Švici v skladu s členoma 5 in 17 Uredbe (ES) št. 1829/2003 pri nemškem pristojnem nacionalnem organu vložila vlogo za dajanje na trg živil, živilskih sestavin in krme, ki vsebujejo gensko spremenjeni bombaž COT102 (v nadaljnjem besedilu: gensko spremenjeni bombaž), so iz njega sestavljeni ali proizvedeni (v nadaljnjem besedilu: vloga); ker se je vloga nanašala tudi na dajanje na trg proizvodov, ki vsebujejo ta gensko spremenjeni bombaž ali so iz njega sestavljeni ter se uporabljajo v druge namene kot za živila ali krmo, z izjemo gojenja;

B. ker je agencija EFSA 10. maja 2023 sprejela pozitivno mnenje, ki je bilo objavljeno 26. junija 2023, v katerem je ugotovila, da je gensko spremenjeni bombaž glede morebitnih učinkov na zdravje ljudi in živali ter na okolje enako varen kot gensko nespremenjeni bombaž in testirane sorte gensko nespremenjenega bombaža;

C. ker gensko spremenjeni bombaž vsebuje gene, ki proizvajajo insekticidne beljakovine (v nadaljnjem besedilu: toksini Bt), in označevalni gen, odporen proti antibiotikom;

([1]) UL L, 2024/2627, 10.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/2627/oj.
([2]) UL L 268, 18.10.2003, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
([3]) UL L 55, 28.2.2011, str. 13, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.
([4]) Znanstveno mnenje odbora EFSA za gensko spremenjene organizme o oceni gensko spremenjenega bombaža COT102 za uporabo v živilih in krmi v skladu z Uredbo (ES) št. 1829/2003 (vloga EFSA-GMO-DE-2017-141), EFSA Journal 2023, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.8031.
([5]) Parlament je v osmem zakonodajnem obdobju sprejel 36 resolucij, v devetem pa 38, v katerih je nasprotoval odobritvi GSO.

D. ker se olje iz bombaževih semen uporablja pri proizvodnji mnogih različnih živilskih izdelkov, kot so prelivi, majoneza, fini pekovski izdelki, čokoladni namazi in čips; ker bi bili zaradi uživanja moke iz bombaževih semen ljudje najverjetneje lahko izpostavljeni obema beljakovinama, ki nastaneta zaradi genske spremembe; ker se bombaž pogosto uporablja v živalski krmi v obliki neodzrnjenih semen in moke;

Odprta vprašanja v zvezi s toksini Bt

E. ker je bila toksičnosti toksinov Bt ocenjena na podlagi študij o krmljenju, kjer so se uporabljali le izolirani toksini Bt, proizvedeni z bakterijami; ker toksikološkim testom, ki so izvedeni z izoliranimi beljakovinami, ni mogoče pripisati velikega pomena, saj so toksini Bt v gensko spremenjenih kmetijskih rastlinah, kot so koruza, bombaž in soja, po naravi bolj toksični kot izolirani toksini Bt; ker lahko inhibitorji proteaze, prisotni v rastlinskem tkivu, zakasnijo razgradnjo toksinov Bt in tako povečajo njihovo toksičnost; ker je bil ta pojav dokazan v številnih znanstvenih študijah, tudi v tisti, izvedeni za družbo Monsanto, ki je pokazala, da je toksičnost toksinov Bt celo ob prisotnosti izjemno majhne količine inhibitorjev proteaze do 20-krat višja ([6]);

F. ker v ocenah tveganja agencije EFSA ta povečana toksičnost ni upoštevana, čeprav je relevantna za vse rastline z genom Bt, ki jih je dovoljeno uvažati v Unijo ali jih v njej gojiti; ker zato ni mogoče izključiti tveganj za ljudi in živali, ki zaužijejo hrano in krmo s toksini Bt, in ki nastanejo s to povečano toksičnostjo zaradi interakcije med inhibitorji proteaze in toksini Bt;

G. ker so bili v številnih študijah opaženi stranski učinki izpostavljenosti toksinom Bt, ki lahko vplivajo na imunski sistem, ter se je ugotovilo, da imajo lahko nekateri toksini Bt adjuvantne lastnosti ([7]), kar pomeni, da lahko povečajo alergenost drugih beljakovin, s katerimi pridejo v stik;

Kmetijske rastline z genom Bt: učinki na neciljne organizme

H. ker v nasprotju z uporabo insekticidov, pri katerih gre za izpostavljenost v času škropljenja in v omejenem času po škropljenju, uporaba gensko spremenjenih kmetijskih rastlin, odpornih proti škodljivcem, pomeni stalno izpostavljenost ciljnih in neciljnih organizmov toksinom Bt;

I. ker domneve, da imajo toksini Bt samo en ciljni način delovanja, ni več mogoče imeti za pravilno in ker ni mogoče izključiti učinkov na neciljne organizme ([8]);

J. ker se poroča o raznolikih učinkih na vse več neciljnih organizmov; ker je v nedavnem pregledu navedenih 39 strokovno pregledanih publikacij, v katerih so ugotovljeni precejšnji škodljivi učinki toksinov Bt na številne vrste zunaj predvidenega področja učinkovanja ([9]);

Zmanjšanje odvisnosti od uvožene krme

K. ker je eno od spoznanj, pridobljenih med koronavirusno krizo in sedanjo vojno v Ukrajini, to, da mora Unija nujno odpraviti odvisnost od nekaterih kritičnih surovin; ker je predsednica Komisije Ursula von der Leyen kandidata za komisarja Christopha Hansena v poslanici prosila, naj preuči načine za zmanjšanje uvoza kritičnih surovin ([10]);

([6]) MacIntosh, S.C., Kishore, G.M., Perlak, F.J., Marrone, P.G., Stone, T.B., Sims, S.R., Fuchs, R.L., *Potentiation of Bacillus thuringiensis insecticidal activity by serine protease inhibitors* (Povečanje insekticidnega delovanja bakterije *Bacillus thuringiensis* z inhibitorji serinskih proteaz), Journal of Agricultural and Food Chemistry, 1990, zvezek 38, št. 4, str. 1145–1152, https://pubs.acs.org/doi/abs/10.1021/jf00094a051.

([7]) Za podrobnosti gl. Rubio-Infante, N., Moreno-Fierros, L., *An overview of the safety and biological effects of Bacillus thuringiensis Cry toxins in mammals* (Pregled varnosti in bioloških učinkov toksinov Cry bakterije *Bacillus thuringiensis* na sesalce), Journal of Applied Toxicology, maj 2016, zvezek 36, št. 5, str. 630–648, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jat.3252.

([8]) Gl. na primer Hilbeck, A., Otto, M., *Specificity and combinatorial effects of Bacillus thuringiensis Cry toxins in the context of GMO environmental risk assessment* (Specifičnost in kombinirani učinki toksinov Cry bakterije *Bacillus thuringiensis* v oceni tveganja gensko spremenjenih organizmov), Frontiers in Environmental Science, 2015, 3:71, https://doi.org/10.3389/fenvs.2015.00071.

([9]) Hilbeck, A., Defarge, N., Lebrecht, T., Bøhn, T., *Insecticidal Bt crops. EFSA's risk assessment approach for GM Bt plants fails by design* (Insekticidne rastline Bt – pristop agencije EFSA k oceni tveganja za gensko spremenjene rastline Bt je v zasnovi neuspešen), RAGES 2020, str. 4, https://www.testbiotech.org/sites/default/files/RAGES_report-Insecticidal%20Bt%20plants.pdf.

([10]) https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_sl

Vsebnost označevalnih genov, odpornih proti antibiotikom

L. ker gensko spremenjeni bombaž proizvaja beljakovino APH4, ki se uporablja kot označevalni gen, odporen proti antibiotikom, in zavira delovanje antibiotičnega higromicina B;

M. ker člen 4(2) Direktive 2001/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta ([11]) zahteva, da se „GSO, ki vsebujejo gene, ki izražajo odpornost na antibiotike, ki se uporabljajo za medicinsko ali veterinarsko zdravljenje, zlasti upoštevajo pri oceni tveganja, z namenom določiti in postopoma odpraviti označevalce odpornosti na antibiotike v GSO, ki lahko škodljivo vplivajo na zdravje ljudi in okolje“, ter določa, da se jih po letu 2004 ne sme dajati na trg Unije;

N. ker je v Izvedbeni uredbi Komisije (EU) št. 503/2013 ([12]) navedeno, da je zdaj mogoče razviti GSO brez uporabe označevalnih genov, odpornih proti antibiotikom [...], bi moral biti cilj vlagatelja, da razvije gensko spremenjene organizme brez uporabe označevalnih genov, odpornih proti antibiotikom;

O. ker je več držav članic izrazilo kritike glede uporabe označevalnega gena, odpornega proti antibiotikom, med drugim, da bi bilo zaradi trenutne krize v zvezi z odpornostjo na antibiotike smiselno upoštevati previdnostno načelo, zlasti v obravnavanem primeru, ko je uporaba označevalnega gena, odpornega proti antibiotikom, popolnoma nepotrebna in ga je mogoče odstraniti iz rastlinskega genoma; ker je pristojni organ ene od držav članic podal negativno mnenje zaradi prisotnosti označevalnega gena, odpornega proti antibiotikom, v genomu gensko spremenjenega bombaža;

P. ker je Evropska agencija za zdravila potrdila, da v državah članicah nobeno zdravilo, ki vsebuje higromicin B, ni odobreno za terapevtsko, profilaktično ali katero koli drugo medicinsko uporabo pri ljudeh ali živalih, in da nobeno zdravilo, ki vsebuje higromicin B11, ni bilo po centraliziranem postopku odobreno za uporabo v humani ali veterinarski medicini; ker je v mnenju agencije EFSA navedeno, da odbor za gensko spremenjene organizme meni, da bo oceno tveganja morda treba posodobiti, če bodo proizvodi, ki vsebujejo higromicin B ali druge substrate encima APH4, v prihodnosti pridobili dovoljenje za promet v EU; ker pa se higromicin B uporablja v zdravilih za uporabo v veterinarski medicini, ki se prodajajo zunaj Unije;

Q. ker je Parlament že vsaj enkrat prej nasprotoval uvozu gensko spremenjenih pridelkov, ki so vsebovali označevalne gene, odporne proti antibiotikom ([13]);

R. ker antimikrobična odpornost ogroža svetovno zdravje, prehransko varnost in doseganje ciljev trajnostnega razvoja do leta 2030, okužbe, odporne na zdravila, pa ne poznajo meja ([14]);

Pripombe pristojnih organov držav članic in deležnikov

S. ker so države članice v trimesečnem posvetovalnem obdobju agenciji EFSA predložile mnogo kritičnih pripomb ([15]), med drugim, da je treba gojenje gensko spremenjenega bombaža na kmetijskih poljih obravnavati kot namerno onesnaženje naravnega okolja z geni, odpornimi proti antibiotikom, ter da so predložene informacije o molekularni karakterizaciji, sestavi in toksikologiji nezadostne, zato so ugotovitve agencije EFSA o tem, da je gensko spremenjeni bombaž glede varnosti hrane in krme enakovreden običajnemu bombažu, prenagljene;

T. ker Uredba (ES) št. 1829/2003 določa, da gensko spremenjena živila in krma ne smejo škodljivo učinkovati na zdravje ljudi, zdravje živali ali okolje, in da mora Komisija pri pripravi osnutka odločbe o vlogi upoštevati vse ustrezne določbe prava Skupnosti in druge upravičene dejavnike, pomembne za obravnavano zadevo; ker bi morali taki zakoniti dejavniki zajemati zaveze Unije za obvladovanje antimikrobične odpornosti;

([11]) Direktiva 2001/18/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. marca 2001 o namernem sproščanju gensko spremenjenih organizmov v okolje in razveljavitvi Direktive Sveta 90/220/EGS (UL L 106, 17.4.2001, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/18/oj).

([12]) Izvedbena uredba Komisije (EU) št. 503/2013 z dne 3. aprila 2013 o vlogah za odobritev gensko spremenjenih živil in krme v skladu z Uredbo (ES) št. 1829/2003 Evropskega parlamenta in Sveta in o spremembi uredb Komisije (ES) št. 641/2004 in (ES) št. 1981/2006 (UL L 157, 8.6.2013, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

([13]) Resolucija Evropskega parlamenta z dne 11. novembra 2020 o osnutku izvedbenega sklepa Komisije o odobritvi dajanja proizvodov, ki vsebujejo gensko spremenjeno koruzo MON 87427 × MON 87460 × MON 89034 × MIR162 × NK603 in gensko spremenjeno koruzo s kombinacijo dveh, treh ali štirih transformacij MON 87427, MON 87460, MON 89034, MIR162 in NK603, so iz nje sestavljeni ali proizvedeni, na trg v skladu z Uredbo (ES) št. 1829/2003 Evropskega parlamenta in Sveta (UL C 415, 13.10.2021, str. 15).

([14]) https://www.who.int/campaigns/world-amr-awareness-week/2024/amr-is-invisible-i-am-not

([15]) https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/action/downloadSupplement?doi=10.2903%2Fj.efsa.2023.8031&file=efs28031-sup-0008-Annex8.pdf.

Nedemokratičen postopek odločanja

U. ker je Evropski parlament v osmem zakonodajnem obdobju sprejel skupno 36 resolucij, v katerih nasprotuje temu, da bi gensko spremenjene organizme, namenjene za živila in krmo, dali na trg (33 resolucij) ter da bi te organizme gojili v Uniji (tri resolucije); ker je v devetem zakonodajnem obdobju 38-krat nasprotoval dajanju gensko spremenjenih organizmov na trg;

V. ker Komisija sicer priznava demokratične pomanjkljivosti, odsotnost podpore držav članic in nasprotovanje Parlamenta, a vseeno še naprej daje odobritve za gensko spremenjene organizme;

W. ker za to, da bi lahko Komisija zavrnila odobritev gensko spremenjenih organizmov, ni treba spreminjati zakonodaje, če v odboru za pritožbe odobritve ne podpre kvalificirana večina držav članic ([16]);

X. ker pri glasovanju Stalnega odbora za rastline, živali hrano in krmo iz člena 35 Uredbe (ES) št. 1829/2003, ki je potekalo 8. julija 2024, ni bilo sprejeto mnenje, kar pomeni, da države članice odobritve niso podprle s kvalificirano večino; ker tudi pri glasovanju odbora za pritožbe 3. septembra 2024 ni bilo podano mnenje;

1. meni, da Izvedbeni sklep (EU) 2024/2627 presega izvedbena pooblastila, določena v Uredbi (ES) št. 1829/2003;

2. meni, da Izvedbeni sklep (EU) 2024/2627 ni v skladu s pravom Unije, saj ni skladen s ciljem Uredbe (ES) št. 1829/2003, namreč da se v skladu s splošnimi načeli iz Uredbe (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta ([17]) omogoči visoka raven varstva življenja in zdravja ljudi, zdravja in zaščite živali ter okoljskih interesov in interesov potrošnikov v zvezi z gensko spremenjenimi živili in krmo, obenem pa zagotovi učinkovito delovanje notranjega trga;

3. poziva Komisijo, naj razveljavi Izvedbeni sklep (EU) 2024/2627 in odboru predloži novega;

4. ponovno poziva Komisijo, naj ne odobri dajanja na trg nobenih gensko spremenjenih rastlin, ki vsebujejo gene, ki povzročajo antimikrobično odpornost; ugotavlja, da bi bila odobritev v nasprotju s členom 4(2) Direktive 2001/18/ES, ki poziva k postopni odpravi označevalnih genov, odpornih proti antibiotikom, ki utegnejo imeti škodljive učinke na zdravje ljudi ali okolje;

5. pozdravlja, da je Komisija v pismu z dne 11. septembra 2020 poslancem vendarle priznala, da je treba pri odločitvah o odobritvi gensko spremenjenih organizmov upoštevati trajnostnost ([18]); je globoko razočaran, ker Komisija še naprej dovoljuje uvoz gensko spremenjenih organizmov v Unijo, čeprav Parlament temu vedno znova nasprotuje in proti temu glasuje tudi večina držav članic;

6. znova poziva Komisijo, naj upošteva obveznosti, ki jih ima Unija po mednarodnih sporazumih, kot so Pariški sporazum, Konvencija OZN o biološki raznovrstnosti in cilji OZN za trajnostni razvoj; jo ponovno poziva, naj osnutkom izvedbenih aktov priloži obrazložitveni memorandum, v katerem bo pojasnila, kako dani izvedbeni akt podpira načelo neškodovanja ([19]);

7. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji ter vladam in parlamentom držav članic.

([16]) V skladu s členom 6(3) Uredbe (EU) št. 182/2011 lahko Komisija vlogo odobri tudi, če je v odboru za pritožbe ne podpre kvalificirana večina držav članic, vendar to ni nujno.

([17]) Uredba (ES) št. 178/2002 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 28. januarja 2002 o določitvi splošnih načel in zahtevah živilske zakonodaje, ustanovitvi Evropske agencije za varnost hrane in postopkih, ki zadevajo varnost hrane (UL L 31, 1.2.2002, str. 1, http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

([18]) https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf.

([19]) Resolucija Evropskega parlamenta z dne 15. januarja 2020 o evropskem zelenem dogovoru (UL C 270, 7.7.2021, str. 2), odstavek 102.